Minister
Finansów i Gospodarki

Warszawa, 9 listopada 2026 roku

Sprawa: Interpelacja nr 20533 w sprawie sytuacji finansowej powiatu gostynińskiego
Znak sprawy: ST4.054.11.2026
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Pan Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Kancelaria Sejmu RP
ul. Wiejska 4/6/8
00-902 Warszawa

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 20533 Pana Posła Macieja Małeckiego w sprawie sytuacji finansowej powiatu gostynińskiego oraz sposobu rozpatrzenia przez Ministra Finansów i Gospodarki wniosków samorządu o dodatkowe środki na realizację zadań publicznych w 2026 r., proszę o przyjęcie poniższych wyjaśnień.

Ustawa z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego[1] zmieniła zasady ustalania dochodów dla jednostek samorządu terytorialnego (JST), wzmacniając finansowo samorządy. Dochody JST opierają się głównie na określonych ustawowo udziałach w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) i podatku dochodowym od osób prawnych (CIT) liczonych jako procent dochodów podatników z terenu danej JST. Do obliczenia potrzeb finansowych, a w konsekwencji także dochodów uwzględniane są dane budżetowe oraz statystyczne dostępne w roku, w którym opracowywany jest projekt ustawy budżetowej na kolejny rok budżetowy.

W odpowiedzi na pytanie nr 1 dotyczące sytuacji finansowej powiatu gostynińskiego, uprzejmie informuję, że zgodnie z przepisami ww. ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, dochody samorządów są obliczane na podstawie algorytmów określanych w ustawie, a nie na podstawie wydatków ponoszonych przez poszczególne samorządy. Nie można więc potrzeb finansowych utożsamiać z rzeczywistymi wydatkami ponoszonymi przez JST.

[1] Dz.U. z 2026 r. poz. 1252

tel.: +48 22 694 55 55
fax: +48 22 694 36 84
gov.pl/finanse
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Odnosząc się do kwestii zróżnicowania wielkości tempa wzrostu dochodów powiatów należy się odnieść do wysokości potrzeb wyrównawczych poszczególnych jednostek. Do ich ustalenia brane są pod uwagę m.in. potrzeby wydatkowe poszczególnych samorządów, które są bardzo zróżnicowane, ponieważ mają na nie wpływ czynniki społeczno-demograficzne, takie jak np.: liczba i struktura wiekowa ludności oraz różnice w koszcie dostarczenia danej usługi. Powyższe sprawia, że samorządy o identycznym potencjale dochodowym, mają zwiększone potrzeby wydatkowe i znajdują się w innej sytuacji finansowej.

Wprowadzenie jednolitych kryteriów identyfikacji poziomu zamożności samorządów uwzględnia nie tylko dysproporcje dochodowe między poszczególnymi jednostkami samorządu terytorialnego, ale również zróżnicowanie potrzeb wydatkowych, które jest mierzone za pomocą danych statystycznych, tzw. determinant. Determinanty wynikają z zastosowania oficjalnych danych statystycznych gromadzonych przez GUS.

Należy podkreślić, że zarówno przepisy poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, jak i nowej ustawy z dnia 1 października 2024 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, nie zawierają żadnych unormowań i mechanizmów zapewniających samoczynny, stały i bezwzględny wzrost dochodów wszystkich jednostek samorządu terytorialnego w każdym następnym roku, w oderwaniu od wyników zastosowania algorytmów obliczeniowych. Ustawa ma charakter generalny, zawiera uniwersalne rozwiązania, co oznacza, że nie jest w stanie uwzględnić indywidualnej, wyjątkowej i unikalnej sytuacji każdego powiatu w kraju.

Analizując sytuację finansową powiatu gostynińskiego, należy zauważyć, że potrzeby wyrównawcze powiatu gostynińskiego zwiększyły się z 14 481 780 zł w 2026 r. do 16 046 924 zł w 2027 zł, tj. o kwotę 1 565 144 zł (10,8%). Łączna kwota należnych dochodów z tytułu udziału w PIT, CIT oraz subwencji ogólnej dla powiatu gostynińskiego w 2026 r. wyniesie ogółem 74 710 tys. zł, natomiast na 2027 r. zaplanowano wzrost dochodów z ww. tytułów do kwoty 79 536 tys. zł (tj. o 6,5%).

Kluczowym miernikiem kondycji finansowej jednostek samorządu terytorialnego jest dodatni wynik bieżący, określany jako nadwyżka operacyjna. Odzwierciedla ona zdolność jednostki do finansowania zadań bieżących, generowania środków na inwestycje oraz obsługi zadłużenia. Osiągnięta nadwyżka operacyjna dowodzi, że w jednostce samorządu terytorialnego nie występuje ryzyko niedoboru środków finansowych na realizację obligatoryjnych zadań bieżących. Nadwyżka bieżąca powiatu gostynińskiego za 2025 r. wyniosła 9,6 mln zł, przy planowanej nadwyżce w wysokości 3,4 mln zł. Natomiast nadwyżka dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi powiatu gostynińskiego za III kw. 2026 r. zwiększyła do 18,3 mln zł przy planowanej nadwyżce na 2026 r. w wysokości 2,1 mln zł.

W tym miejscu należy też przypomnieć, że Ministerstwo Finansów nie sprawuje nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego, które są samodzielne i

wykonują zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Samodzielność jednostek samorządu terytorialnego podlega ochronie sądowej zgodnie z art. 165 ust. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej[2]. Zatem działania Ministerstwa Finansów nie mogą wkraczać w podlegającą ochronie sądowej samodzielność jednostek samorządu terytorialnego.

W odpowiedzi na pytanie nr 2 dotyczące środków z rezerwy otrzymanych przez powiat gostyniński, informuję, że zgodnie z art. 34 ustawy, w systemie dochodów jednostek samorządu terytorialnego tworzy się rezerwę na uzupełnienie dochodów samorządów, której podział następuje w trakcie roku budżetowego na podstawie kryteriów opracowanych przy udziale strony samorządowej Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Powiat gostyniński w 2026 roku z rezerwy na uzupełnienie dochodów JST otrzymał dotychczas:

- kwotę 100 675 zł z uwzględnieniem liczby dzieci w pieczy zastępczej;
- kwotę 245 187 zł z uwzględnieniem liczby mieszkańców DPS.

Jednocześnie uprzejmie informuję, że obecnie w konsultacji ze Stroną Samorządową KWRIST podziałowi podlega pozostała cześć rezerwy na uzupełnienie dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Dodatkowo, planuje się, że powiat gostyniński otrzyma w 2026 r. kwotę 58 453 zł ze środków rezerwy na uzupełnienie dochodów JST w obszarze oświaty z tytułu dofinansowania kosztów związanych z wypłatą odpraw dla nauczycieli.

W odpowiedzi na pytanie nr 3 dotyczące dodatkowego wsparcia dla powiatu gostynińskiego, uprzejmie informuję, że powiaty mogą otrzymać dofinansowanie zadań drogowych z Rządowego Fundusz Rozwoju Dróg utworzonego na mocy ustawy z dnia 23 października 2018 r. o Rządowym Funduszu Rozwoju Dróg[3], na zasadach określonych w ustawie.

Fundusz ten jest mechanizmem wsparcia dla jednostek samorządu terytorialnego, realizujących inwestycje na drogach samorządowych. Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD) stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg to jedno z najważniejszych narzędzi dotacyjnych, pozwalające uzyskać dofinansowanie do 80% kosztów inwestycji na budowę, przebudowę lub remont dróg powiatowych, skrzyżowań czy infrastruktury dla pieszych.

Dodatkowo, powiaty mogą korzystać z Funduszy Unii Europejskiej, które są redystrybuowane w ramach Wojewódzkich Programów Regionalnych (Fundusze

[2] Dz.U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483
[3] Dz.U. 2025 r. poz. 94, z późn. zm

Europejskie dla Regionów). Każde województwo zarządza własnym programem operacyjnym, w ramach którego powiaty mogą wnioskować o środki na kluczowe zadania sieci drogowej, uzupełniające bezpieczeństwo oraz spójność komunikacyjną regionu.

Odnosząc się potrzeb oświatowych powiatu gostynińskiego, należy mieć na względzie art. 26 ust. 3 ww. ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, który określa, że minister właściwy do spraw oświaty i wychowania ustala potrzeby oświatowe jednostek samorządu terytorialnego, dokonując podziału łącznej kwoty potrzeb oświatowych między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego, biorąc pod uwagę zakres realizowanych przez te jednostki zadań oświatowych.

W zakresie realizacji zadań oświatowych powiaty mogą wystąpić np. o środki finansowe z programu rządowego zaplanowanego na lata 2026–2029 pn. „Pracownie Kompas Jutra", który polega na wspieraniu organów prowadzących szkoły podstawowe i placówki doskonalenia nauczycieli.

Powiaty mogą otrzymywać dotacje na dofinansowanie zadań własnych, przy czym środki te mogą wspierać m.in. inwestycje oświatowe, infrastrukturę, utrzymanie obiektów czy wybrane zadania publiczne należące do właściwości powiatu przy czym możliwość ich udzielania regulują przepisy szczególne.

W przypadku realizacji przez powiat np. zadań z zakresu pomocy społecznej, stosownie do art. 115 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej[4], - jednostki samorządu terytorialnego mogą otrzymywać dotacje celowe z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych z zakresu pomocy społecznej, przy czym wysokość dotacji nie może przekroczyć 80% kosztów realizacji zadania.

W odpowiedzi na pytanie nr 4 dotyczące oceny nowego systemu finansowania samorządów, uprzejmie informuję, że po pierwszym roku obowiązywania ustawy, zgodnie z art. 119 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, została dokonana ewaluacja oraz ocena skutków jej wdrożenia. Ocena ta została przedstawiona 24 czerwca 2026 r. na specjalnym posiedzeniu Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Biorąc pod uwagę dane budżetowe wskazano, że efekt finansowy, wynikający z wprowadzenia nowej ustawy o dochodach jest dla samorządów pozytywny, a wynika to m.in. ze zwiększenia o 24,8 mld zł dochodów samorządów w 2025 r. w stosunku do dochodów obliczonych na ten sam rok według systemu obowiązującego do końca 2024 r., a także zwiększenia o 28,5 mld zł dochodów w 2026 r. W perspektywie najbliższej dekady szacuje się, że dochody JST wzrosną o ponad 345 mld zł.
Analiza skutków wprowadzenia nowej ustawy wykazała, że w przypadku powiatów ogółem ich dochody wyliczone według poprzedniej ustawy wyniosły:
w 2025 r. - 32,52 mld zł,
w 2026 r. – 35,00 mld zł,
podczas gdy dochody powiatów ogółem wyliczone zgodnie z nową ustawą wyniosły:

[4] Dz.U. 2026 r. poz. 639

w 2025 r. - 35,81 mld zł,
w 2026 r. – 38,62 mld zł.
Oznacza to, że w wyniku przeprowadzenia reformy, dochody powiatów ogółem zwiększyły się w 2025 r. o 3,29 mld zł (10,1%) i w 2026 r. o 3,62 mld zł (10,3%). Powyższe potwierdza pozytywny charakter efektów finansowych nowej ustawy.

Mając świadomość, że reforma ma charakter systemowy, pełne efekty przebudowy mechanizmu ustalania dochodów JST będą możliwe do zaobserwowania dopiero w dłuższej perspektywie czasowej, obejmującej w szczególności różne fazy cyklu koniunkturalnego, ewentualne zmiany polityki podatkowej państwa czy kwestie zmian demograficznych. W związku z powyższym, następuje dalsze monitorowanie skutków ustawy oraz analiza funkcjonowania poszczególnych mechanizmów systemu dochodów JST.

Warto dodać, że w ramach dalszych działań nad ewaluacją systemu dochodów samorządowych, w Ministerstwie Finansów zostaną powołane zespoły robocze, których zadaniem będzie analiza rozwiązań zawartych w ustawie o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, przede wszystkim w zakresie determinant potrzeb wyrównawczych wpływających na poziom zamożności jednostek. Zaproszenie do udziału w tych pracach zostało skierowane również do Związku Powiatów Polskich.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów i Gospodarki

Hanna Majszczyk
podsekretarz stanu

w Ministerstwie Finansów